

שיעור מספר 4 – מערכת מורכבת

ציר הזמן

פסח (טו-כא ניסן) <-> יום העצמאות: ה' אייר <-> ל"ג בעומר: י"ח אייר <-> יום ירושלים: כ"ח אייר <-> שבועות: ו' סיון <חסרים כמה>

מה הקשר בין פסח לשבועות?

הסיבה שאמור להיות קשר בין פסח לשבועות הוא שאת שבועות קובעים לפי הפסח.

תפילת המוסף

נוספת בחגים מדאורייתא:

בפסח אומרים: חג המצות הזה, זמן חרותנו

בשבועות: חג השבועות הזה, זמן מתן תורתנו

זאת אומרת: בפסח מעבר לחרות, בשבועות יש קבלת עול מחדש.

וַיִּפֶן וַיֵּרֶד מִשָּׁה מֶן הָהָר וַשְּׁנֵי לַחֹת הַעֲדַת בְּיָדוֹ, לַחֹת פְּתָבִים מִשְׁנֵי עֲבְרֵיהֶם, מִזֶּה וּמִזֶּה הֵם פְּתָבִים. **ש. וְהִלַּחֲתָ מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הַמָּה, וְהִמְכַתְּבָ מִכְתָּב** אֱלֹהִים הַמָּה, חֲרוּת עַל הַלֶּחֶת.

חז"ל מפרשים: יש לקרוא זאת חרות (בצרי) "אין לך בן חורין אלא מי שהוא עוסק בתלמוד תורה בלבד".

האודיסאה: האודיסה מתארת את הרפתקאות אודיסאוס בדרכו לחזור לאיטקה, בדרכו חזרה הוא עובר באי הסירנות¹. בעברו ליד האי, אודיסאוס כבל את עצמו לתורן הספינה ואילו המלחים אטמו את אזניהם. זוהי דוגמא, מיני רבות שאפשר לחשוב עליה כיצד "כבלים" בתחום אחד מאפשרים חופש במקום אחר.

מסקנה: אם פסח מסמל חרות חומרית אז שבועות מסמל חרות רוחנית.

משמעות הקשר הדו סטרי

אם אין קמח אין תורה אם אין תורה אין קמח (מסכת אבות ג, יז)
זהו קשר דו-סטרי שבו הקמח מאפשר את התורה. אבל גם קיום התורה מאפשר מתן משמעות לחומר.

¹ במיתולוגיה היוונית, הסירנות (Σειρήνας) היו נימפות ים בעלות גוף של ציפור וראש של אשה. הן היו הצאצאיות של אל הנהר אכלואוס מהמוזה טרפסיכורה או מהמוזה מלפומנה. הסירנות חיו על אי מוקף בסלעים ובצוקים, שם הן ישבו על סלע ושרו שירים. שירתן הייתה כה ענוגה ויפה שמלחים, שחלפו ליד מקום מושבן ושמעו את שירתן מרחוק, קפצו מספינותיהם אל מותם, או כיוונו את ספינותיהם לעבר הסלעים, שם הן נטרפו (ויקיפדיה).

עוד דוגמא ליהס דו סטרי:

תלמוד בבלי קידושין (ל ע"ב)

הקב"א אמר להם לישראל: בני! בראתי יצר הרע, ובראתי לו תורה תבלין.

<להעתיק דיאגרמה מהסיכומים>

יום העצמאות ויום ירושלים

גם כאן יש קשר סימבולי שבו יום העצמאות מסמל את החירות החומרית ויום ירושליים מסמל את החירות הרוחנית.

סימן לקביעת המועדים (...למדנו)

הסימן שלא ניתן בתלמוד הוא עבור הצירוף ז' ו-ע'. באופן מעניין, ע מתאים ליום העצמאות וניתן לראות שיום העצמאות תמיד יקרה באותו יום בשבוע כמו ז' של פסח.

ז' של פסח הוא על פי המסורת, מועד קריעת ים סוף. בהקבלה מעניינת ליום העצמאות.

גם יום ירושלים ושבועות חלים תמיד באותו יום בשבוע.

ל"ג בעומר

משמעות החג:

1. תאריך פטירתו של רבי שמעון בר יוחאי.
2. מסמל את הצטרפותם למרד של תלמידי רבי עקיבא.

רבי שמעון בר יוחאי יצא נגד השילוב של תורה ועבודה. נראה זו על פי ציטוט של רבי שמעון בר יוחאי:

ברכות לה ע"ב

ת"ר: "ואספת דגנך" זכרים יא. יד. (מה תלמוד לומר לפי שנאמר: "לא ימוש ספר התורה הזה מפיו") יהושע א. ח (יכול דברים ככתבן) (שלא יעסוק בדרך ארץ - רש"י)? תלמוד לומר "ואספת דגנך" הנהג בהם מנהג דרך ארץ (שאם תבוא לידי צורך הבריות סופך ליבטל מדברי תורה - רש"י) דברי ר' ישמעאל. ר' שמעון בן יוחאי אומר: אפשר אדם חורש בשעת חרישה, וזורע בשעת זריעה, וקוצר בשעת קצירה, ודש בשעת דיש, וזורע בשעת הרוח, תורה מה תהא עליה? אלא בזמן שישאל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי אחרים, ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי עצמם.

אם הסכמנו שהחגים הקודמים לל"ג בעומר מסמלים חירות חומרית והחגים שלאחריו מסמלים חירות רוחנית הרי שמשנתו של הרשב"י פוסלת את השילוב הזה ודוגלת בלימוד התורה בלבד.

פסח <-> שבועות: מעגל גדול (מסמל את ימי קדם)
יום העצמאות <-> יום ירושלים: מעגל קטן (מסמל את ימינו)

מערכת מורכבת – פורים פסח ויום העצמאות (שני מודלים לגאולה)

שאלת חג הפורים: אם יש שני חודשי אדר, מתי נחגוג את חג הפורים ואיך מתייחסים למי שנולד באדר (מתי עליו לחגוג בר-מצווה במידה ושנה מעוברת חלה בשנה בו מונים לו שלושה עשר)

על פי המשנה:

בתקופה בה קידשו ראש חודש לפי הראייה – אם נתעברה השנה, יקראו שוב את המגילה. אבל יחגגו באדר א'.

על פי הגמרא:

רבי אליעזר (בנו של רבי יוסי) – אין צורך לקרוא פעם שנייה
רבן שמעון בן גמליאל (תלמידו של רבי יוסי) – יש צורך לקרוא פעם שנייה, הפעם הראשונה אינה נחשבת

רבי יוחנן מסביר: שניהם הגיעו למסקנה הזו מאותו פסוק:

אסתר פרק ט :

"(כו) על פן קראו לימים האלה פורים על שם תפוד על פן על כל דברי האגדה הזאת ומה קאו על פכה ומה הגיע אליהם: (כו) קימו וקבלו תיהודים עליהם ועל זרעם ועל כל הנלוים עליהם ול' א' יעבור להיות ע' שים את שני הימים האלה ככתבם וכוונתם בכל שנה ושנה".

על פי פסוק זה שני הרבנים מפרשים ש"כל שנה ושנה" אינו לתפארת המליצה אלא רומז שיש לחגוג כבכל שנה (פעם אחת).

כיצד מסבירים את הגישה השנייה:

רבי טבי (מנמק את רבי שמעון): **מסמך גאולה לגאולה עדיף**. עדיף לקרב בין חגי הגאולה. מדוע יש לכך משמעות? כי יש חשיבות לדמיון ולשוני בין סוגי הגאולה. בפרט, ראש חודש ניסן מסמל את נקודת האמצע בין פסח לפורים

מה ההבדל בין גאולת פורים לגאולת פסח:

פסח מסמל מעבר מעבדות לחרות, פורים הוא מעבר ממיתה לחיים.
אבל ההצלה בפורים היא טכנית בלבד – היתה סכנה שחלפה. לעומת פסח שבו באמת יש מעבר בעבדות לחרות.